

## POSTANOWIENIE

Dnia 28 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Wiesław Kozielowicz

Protokolant starszy inspektor sądowy Łukasz Kaczmarek

na posiedzeniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej w dniu 28 lutego 2024 r., w kwestii wniosku prokuratora Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w W. Delegatura w O. z dnia 19 grudnia 2023 r., sygn. akt [...], o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej **M. G.** - sędziego Sądu Apelacyjnego w W. w stanie spoczynku, za czyn, stanowiący zbrodnię komunistyczną będącą jednocześnie zbrodnią przeciwko ludzkości, polegający na tym, że w dniu 14 maja 1982 r. w W. jako sędzia Sądu [...] Okręgu Wojskowego w W. będąc jednocześnie funkcjonariuszem państwa komunistycznego działającego w strukturach państwa komunistycznego posługującego się na wielką skalę terrorem dla realizacji celów politycznych i społecznych, działając ze względów politycznych jako funkcjonariusz państwa komunistycznego stosującego masowe represje w szczególności wobec osób będących w opozycji wobec ówczesnej władzy w postaci wprowadzenia w Polsce stanu wojennego, przyjmując w sposób sprzeczny ze zgromadzonymi dowodami w sposób niekorzystny dla A. C. podejrzanego o popełnienie przestępstwa z art. 48 ust. 1, 2, 3 i 4 dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym w zw. z art. 58 k.k. z 1969 r., działając wspólnie i w porozumieniu z innymi sędziami – S. B. i E. M., przeciwko którym materiały wyłączono do odrębnych postępowań, które następnie umorzono na podstawie art. 17 § 1 pkt. 5 k.p.k. - przekroczył swoje uprawnienia w ten sposób, że w trakcie posiedzenia sądowego wraz z wyżej wymienionymi sędziami uznając bezzasadnie, że *„uwzględniając znaczny stopień społecznego niebezpieczeństwa czynu przypisanego oskarżonemu, a nadto, że nie zostało jeszcze zakończone postępowanie dowodowe w sprawie”* - wydał po rozpoznaniu wniosku A. C. z dnia 3 maja 1982 r. o uchylenie zastosowanego wobec niego w dniu 14 stycznia 1982 r.

na podstawie art. 8 ust. 1 dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego, tj. w trybie doraźnym - środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania, postanowienie o nieuwzględnieniu tego wniosku i utrzymaniu w mocy wyżej wymienionego środka zapobiegawczego pomimo obiektywnego braku podstaw do uznania, że A. C. swym zachowaniem wypełnił ustawowe znamiona zarzuconego mu przestępstwa, która to okoliczność była temu sędziemu wiadoma albowiem zgromadzony w sprawie materiał dowodowy w postaci zabezpieczonych ulotek sygnowanych przez Regionalny Komitet Strajkowy NSZZ „S.” zatytułowanych „Z dnia na dzień”, „Rządy kłamstwa” i „Rodacy” nie zawierał wiadomości w rozumieniu art. 48 cyt. dekretu, mając charakter wyłącznie wysoce krytycznych komentarzy o ówczesnej rzeczywistości po wprowadzeniu stanu wojennego, stanowiąc realizację jednego z podstawowych praw obywatelskich jakim jest wolność słowa, a treść „Listu Gończego” skierowana była przeciwko osobie kierującej Wojskową Radą Ocalenia Narodowego, która *de facto* była organem pozakonstytucyjnym i nie korzystała z ochrony prawnej, a tym samym brak było podstawy do uznania, że A. C. swym zachowaniem wypełnił ustawowe znamiona zarzuconego mu przestępstwa, do przypisania którego koniecznym było wykazanie czego nie uczyniono, że wymienione ulotki zawierały wiadomości fałszywe, mogące poprzez treść tam zawartą wzbudzić niepokój publiczny i rozruchy, a ponadto brak było również podstawy do stosowania wobec pokrzywdzonego wyżej wymienionego środka zapobiegawczego na podstawie przepisów o trybie doraźnym przewidzianym w art. 1 pkt. 5 i art. 8 dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. oraz dalszego jego stosowania, co stanowi działanie na szkodę interesu prywatnego oraz represje i poważne prześladowania ze strony M. G. jako funkcjonariusza państwa komunistycznego o znamionach zbrodni przeciwko ludzkości z powodu prowadzonej przez A. C. działalności antykomunistycznej i głoszonych przez niego poglądów sprzecznych z ówczesną linią polityczną, którymi kontestował ówczesny system społeczno - polityczny, a stosowanie tymczasowego aresztowania stanowiło odwet państwa komunistycznego wobec wyżej wymienionego jako osoby uznanej przez ówczesną władzę za przeciwnika politycznego, skutkiem czego było dalsze bezprawne pozbawienie wolności A. C.

na okres powyżej dni 7, tj. przestępstwa z art. 231 § 1 k.k. i art. 189 § 2 k.k. przy zastosowaniu art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 2 ust. 1 i art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

postanowił:

na podstawie art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k. w zw. z art. 128 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych – dalej powoływana jako u.s.p., umorzyć postępowanie o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej **M. G.** - sędziego Sądu Apelacyjnego w W. w stanie spoczynku, za czyn stanowiący zbrodnię komunistyczną będącą jednocześnie zbrodnią przeciwko ludzkości, wskazany we wniosku prokuratora Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w W. Delegatura w O. z dnia 19 grudnia 2023 r., sygn. akt [...]

## UZASADNIENIE

Adwokat A. P. – obrońca M. G. - sędziego Sądu Apelacyjnego w W. w stanie spoczynku, w sprawie o sygn. akt I ZI 56/22, w piśmie z dnia 16 lutego 2024 r., wniósł o umorzenie postępowania w tej sprawie z uwagi na zgon M. G. - sędziego Sądu Apelacyjnego w W. w stanie spoczynku. Do tego pisma dołączył odpis skrócony aktu zgonu sporządzony w dniu 31 stycznia 2024 r. przez Urząd Stanu Cywilnego W., z którego wynika, że **M. G. – sędzia Sądu Apelacyjnego w W. w stanie spoczynku, urodzony [...] lipca 1943 r. w J., zmarł w W. w dniu [...] stycznia 2024 r.** W wykonaniu zarządzenia z dnia 26 lutego 2024 r., kserokopie tych dokumentów dołączono do akt sprawy o sygnaturze I ZI 89/23 (k. 27 – 28). Nadto do akt sprawy dołączono kserokopię nekrologu zamieszczonego na stronach internetowych Sądu Apelacyjnego w W. (k. 29)

W polskim systemie prawnym pociągnięcie do odpowiedzialności karnej określonej osoby fizycznej może dotyczyć jedynie osoby żyjącej, musi zachodzić bowiem egzystencjalne istnienie tej strony przeciwko której wdrożono

postępowanie karne. Śmierć podejrzanego (oskarżonego) w toku postępowania, co do zasady, powoduje konieczność umorzenia procesu bez względu na fazę, w której ona następuje. Jeżeli śmierć osoby, co do której istniały dane wskazujące na to, że jest sprawcą przestępstwa nastąpiła przed wszczęciem postępowania, to odmawia się wszczęcia postępowania karnego. Jeżeli natomiast proces wszedł już w dalszą fazę, to zawsze musi nastąpić umorzenie toczącego się postępowania. Niedopuszczalne jest bowiem prowadzenie postępowania gdy nie żyje podejrzany (oskarżony), czyli centralny podmiot tego postępowania. Podkreśla się, że orzekanie w takiej sytuacji o winie i karze osoby, która zmarła, jest bezcelowe, nie ma żadnego racjonalnego uzasadnienia (por. Z. Muras, *Bezwzględne przyczyny odwoławcze w polskim procesie karnym*, Toruń 2004, s. 135 – 136). Dowodowo śmierć podejrzanego (oskarżonego) powinna zostać udokumentowana odpowiednim aktem stanu cywilnego (odpisem skróconym aktu zgonu). W myśl art. 3 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego, akty stanu cywilnego stanowią wyłączny dowód zdarzeń w nich stwierdzonych. W orzecznictwie przyjmuje się, że co do zasady sąd karny jest związany aktem zgonu (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 1998 r., sygn. akt IV KKN 492/97, OSNKW 1999, z. 1 – 2, poz. 5, T. Gardocka, *Prejudycjalność w polskim procesie karnym*, Warszawa 1987, s. 72 – 77). Wyjątkowo tylko w przypadku posiadania dowodów wskazujących na nieprawidłowości okoliczności ujawnionych w akcie zgonu, sąd karny może czynić samodzielnie ustalenia w tym zakresie (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2013 r., sygn. akt III KK 380/12, OSNKW 2013, z. 9, poz. 74).

M. G. – sędzia Sądu Apelacyjnego w W. w stanie spoczynku, nie był podejrzanym w śledztwie prowadzonym przez Oddziałową Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w W. Delegatura w O., gdyż taki status mógłby uzyskać dopiero w przypadku uprawomocnienia się ewentualnej uchwały Sądu Najwyższego zezwalającej na pociągnięcie go do odpowiedzialności karnej za czyn wskazany we wniosku z dnia 19 grudnia 2023 r., sygn. akt [...] i po sporządzeniu postanowienia o przedstawieniu mu zarzutu popełnienia przestępstwa. Jednakże był podmiotem postępowania wszczętego wnioskiem prokuratora Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w W. Delegatura w O. z dnia 19 grudnia 2023 r., sygn. akt [...], o zezwolenie na pociągnięcie go do odpowiedzialności karnej za czyn wyczerpujący znamiona przestępstwa z art. 231 § 1 k.k. i art. 189 § 2 k.k. przy zastosowaniu art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 2 ust. 1 i art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. Zgodnie z

art. 80 § 2c u.s.p. Sąd Najwyższy wydaje zezwolenie na pociągnięcie sędziego sądu powszechnego, w tym i sędziego sądu powszechnego w stanie spoczynku, do odpowiedzialności karnej, jeżeli zachodzi dostatecznie uzasadnione podejrzenie popełnienia przez niego przestępstwa. Postępowanie w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej, jest autonomicznym postępowaniem sądowym, znajdującym oparcie w art. 181 Konstytucji RP, który stanowi, że sędzia nie może być, bez uprzedniej zgody sądu określonego w ustawie, pociągnięty do odpowiedzialności karnej ani pozbawiony wolności. M. G. – sędzia Sądu Apelacyjnego w W. w stanie spoczynku, był niewątpliwie stroną takiego postępowania. Na 28 lutego 2024 r. wyznaczono termin posiedzenia Sądu Najwyższego w tej sprawie. Jak wynika z kserokopii odpisu skróconego aktu zgonu sporządzonego przez Urząd Stanu Cywilnego W. M. G. – sędzia Sądu Apelacyjnego w W. w stanie spoczynku, zmarł w dniu 29 stycznia 2024 r., czyli w toku trwającego przed Sądem Najwyższym postępowania o zezwolenie na pociągnięcie go do odpowiedzialności karnej. Oczywistym jest zatem, iż to postępowanie, w tej sytuacji, na mocy art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p. należało umorzyć. Takiemu rozstrzygnięciu nie sprzeciwia się treść przepisu art. 45 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, zgodnie z którym okoliczność o jakiej mowa w art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k. nie może stanowić przeszkody do wszechstronnego wyjaśnienia okoliczności sprawy prowadzonej o zbrodnie wymienione w art. 1 pkt 1 lit. a ustawy, a zwłaszcza ustaleniu osób pokrzywdzonych, gdyż rozwiązanie prawne ujęte w tym przepisie, nie dotyczy autonomicznego postępowania sądowego jakim jest postępowanie w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej.

[M. T.]

